

Briggs (Sniel)

DISSE~~TATIO~~ MEDICA,
INAUGURALIS,

D E

I C T E R O.

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

CUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GULIELMUS BRIGGS,

ANGLUS,

Soc. Reg. Phys. Soc. Hon.

Quam varia, quam multiplex Icteri idea ! BOERH.

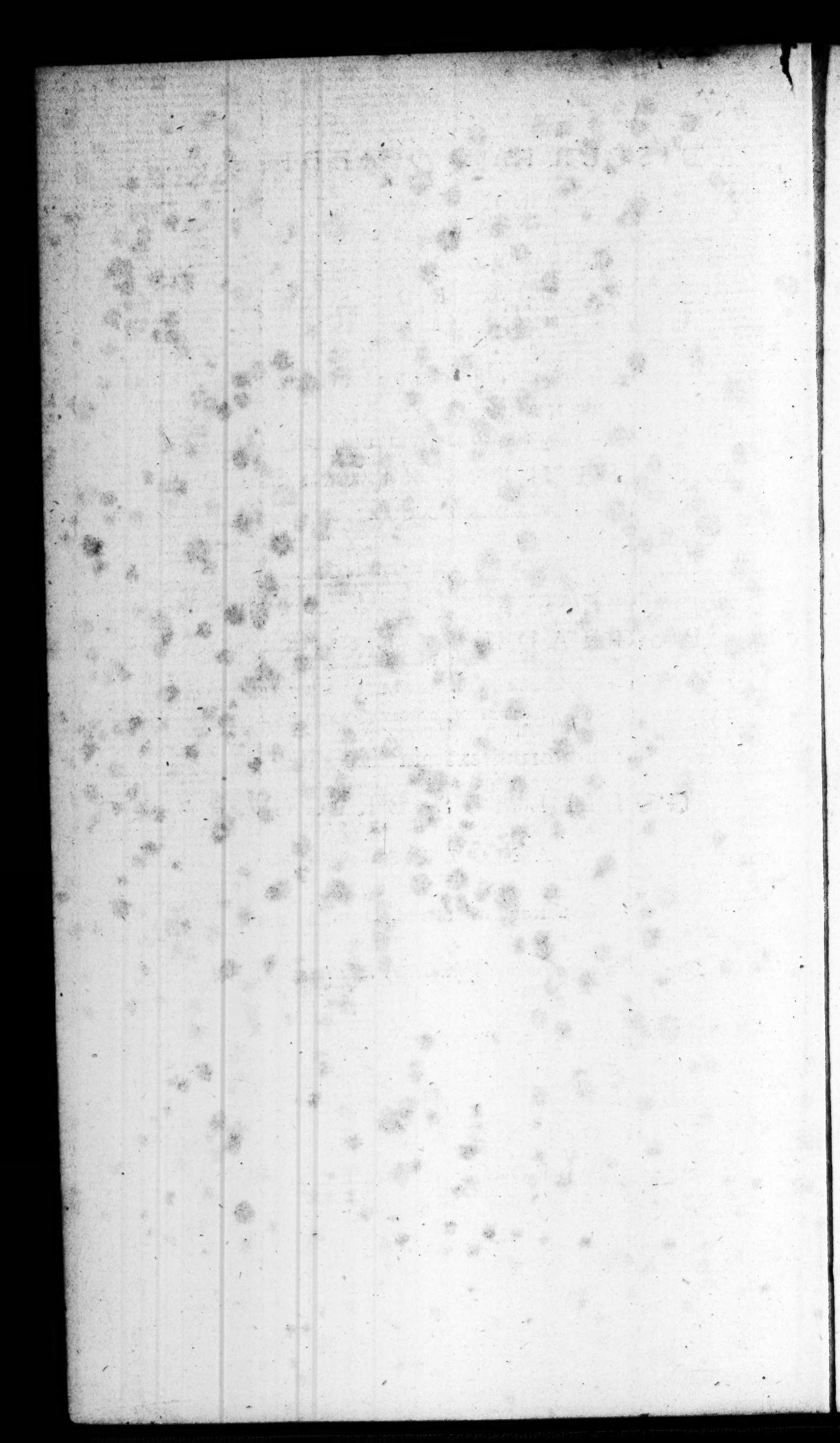
Ad diem 24 Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,XCI.

LIBRARY
Gent's Office

BOLD FLEETWOOD HESKETH,

ARMIGERO,

DE ROSSALL,

In comitatu Lancaster,

Amico suo plurimum colendo;

Nec non,

ALLAN CHAMBRE,

ARMIGERO,

DE KENDAL,

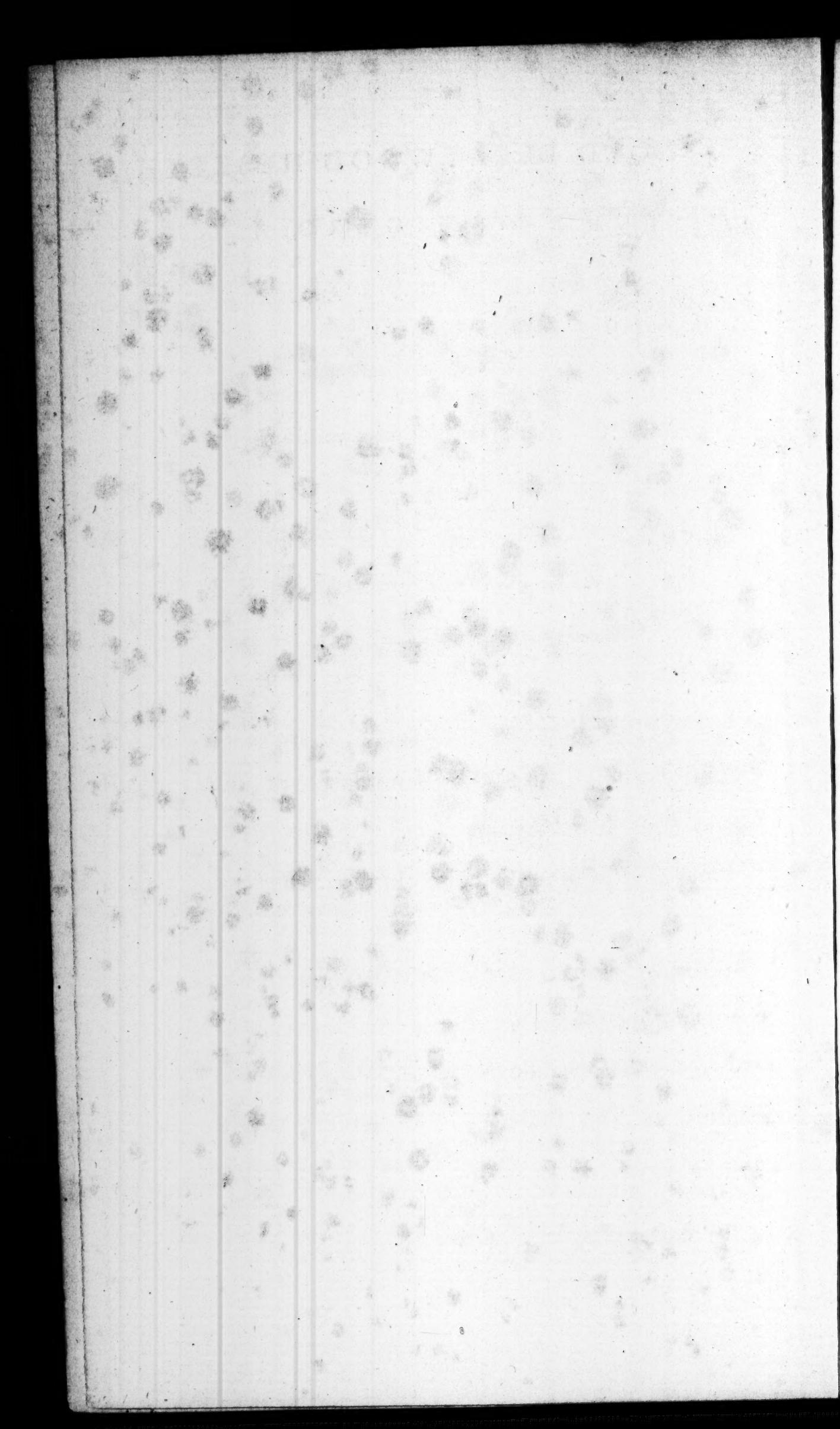
Cognato suo dilecto,

Hasce studiorum primitias,

Summae observantiae testimonium,

Sacras esse voluit

A U C T O R.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

I C T E R O.

Q UOTIES homines tentat icterus, nemini
ignotum. Eum adesse testantur, “ fla-
“ vedo cutis et oculorum, faeces albidae, urina
“ obscure rubra, immissa colore luteo tingens *.”

Annorum numero vel temperamento cuivis hic
parum videtur proprius, utpote infantes teneri-
mos et aetate proiectissimos interdum adoriens;
sed, auctore Van Swieten, “ in juniore aetate

7

A

“ rarius

* Vid. Cullen Synopsin, Genus xci.

" rarius occurrit, adultos et in senium jam ver-
 " gentes frequentius corripit ; et praecipue qui-
 " dem illos qui diurno moerore afflitti, vel et
 " memores iras diu noctuque sub pectore ver-
 " fant."

Notas in definitione recensitas plerumque
 praecedunt languor universalis, oppressio quae-
 dam ad scrobiculum cordis, animi dejectio, hy-
 ponchondrii dextri tensio et dolor, cutis pruri-
 tus et ariditas, et haud infreuent aegre per-
 ficitur respiratio ; nec raro pyrexiae signa, sci-
 licet horror, dein calor, pulsusque intentio, accef-
 sionem comitantur ; neque enimvero diu inte-
 grae restant canalis alimentarii functiones ; sitis
 molesta interdum adest ; imprimis autem nausea
 vel vomitus saepius urgere notatur ; facultas
 concoquendi imminuitur, et copiam aoris crebro
 gravantur aegroti ; alvus plerumque adstricta
 evadit, aliquando tamen, licet rarius, diarrhoea
 per totum morbi decursum obtinuit,

Die

Die uno vel altero ab aggressione, tunica oculorum albuginea, et paulo postea tum ungues, tum cutis tota, plus minusve flavescent. Urina reddita, maximâ ex parte, aliquid crassi et subnigri deponit, et lintea alba immissa colore luteo tingit; faeces alvinae, colore ac odore pariter privatae, speciem subalbidam, et quasi argillaceam, assumunt; in ictero autem, a quibusdam causis pendente, multo praeter solitum flaviores evadunt.

Post paucos dies, aliquando oxyus aliquando vero ferius, urinae, oculorum, et cutis flavedo, in nonnullis sensim evanescit; faeces colorem et odorem proprium recipiunt, atque ita feliciter terminatur morbus.

In aliis autem exemplis, temporis exinde spatio incerto, tota haec malorum series eodem ordine redit; et cum plures hujusmodi invasiones passi fuerint aegri, manet perpetuus icterus, subinde quidem ingravescens; sed symptoma-

tomata minus valida invasionses singulas comi-
 tantur; flavedo per universum corpus diffundi-
 tur; nec tantum urina, sed reliquae quotquot se-
 cretiones, lacte solummodo excepto, tela celluloi-
 fa quoque, ossa, et, auctore Valsalva, cerebri ipsius
 medulla, eandem flavedinem participant; atque,
 si qua Hoffmann vel Sydenham fides sit adhi-
 benda, lutea videntur omnia. Signa autem
 duo novissima minus crebro advenire, sine dubio
 fatendum; Morgagni enim accuratus atque pe-
 ritus de illo dicit: "Et rursus cum similis pos-
 " tea oblata esset occasio, et si in lateralibus ven-
 " triculis paucam, quae inerat, aquam subfla-
 " vam conspexi, plexusque choroides ad eum
 " colorem nonnihil vergentes, et pinealem glan-
 " dulam ipsam breviorem alioquin et minus
 " mollem, et cui ad basin anterius pauxillum
 " adhaerebat, non arenosae, nec flavae, sed al-
 " bae substantiae; versus summum autem quid-
 " piam intus inerat quasi sanguinis vasive san-
 " guiferi; et si, inquam, eam glandulam vidi, ex
 " suo

“ suo cinereo colore inclinantem ad subflavum
 “ obsoletum ; reliqua tamen, nam persecui, om-
 “ nia nativum servabant, ut quicquid medullare
 “ esset offenderim candidissimum.””

Et Professor noster Gregóry, licet ei contigis-
 set, ut pluribus ictero laborantibus medicinam
 faceret, attamen se hoc novissimum vix semel
 vidisse fatetur.

Denique, ni morbus antea levatus fuerit, cu-
 tis tandem fere nigrescit ; vires dilabuntur ; pe-
 des primum, deinceps totum corpus, oedemate
 afficiuntur, et demum hydropici pereunt aegri.

Nunc eo deventum, ut causam proximam in-
 vestigare conemur.

C A U S A

C A U S A P R O X I M A.

Hanc à bile quodammodo pendere, apud omnes consentitur, et ejus excretionem impeditant ad icterum inducendum valere, ita aperte constat, ut, si ad hoc comprobandum tempus tereum, nil nisi poma Alcinoo darem. Aliam vero, quâ eadem quoque effecta darentur, (secretionem nempe obstructam), rationem proposuerunt, nec parvi nominis auctores, apud quos recensendi Boerhaave et Morgagni. Fundamento autem adeo nulli nititur haecce theoria, ut hodie dirum fortasse vix operae pretium haberetur, si huic refellendae multum impenderem curae.

Omnis liquores e sanguine secernendos, sub formâ propriâ in eo ante existere, quam glandulas seernentes attigissent, sine dubio credi-
derunt

derunt hujus opinionis fautores. Morgagni enim dicit, “Est aliis praeterea vel notior modus quo bilis materia in sanguine augeatur, ut si, ex eâ quae inest, parum vel nihil separetur, sive ob aliquod sanguinis ipsius, aut intimi cernentis organi vitium, sive ob complurium hepatici ductus ramorum, aut ejus ipsius trunci, aut communis impeditam viam.”

Si autem sic se res haberet, et si bilis, propriâ formâ, sanguini inesset, quosdam suos effectus, plus minus semper praestaret; hoc vero minime factum. Sed, quod hanc opinionem ex toto refellit, exinde oritur, quod sanguis, e venâ portarum ipsâ emissus, ubi sane maxime abundare deberet, bilis existentis ne unum quidem signum manifestare notatur. Praeterea, etiamsi haud pauca adducenda sint, ubi hepar durum comitus est, icterus, (quem excretioni, quam secretioni impedite, magis adscribendum, infra comprobare conabor), attamen nec alia desunt exempla, in quibus hepatis structura adeo peni-

tus erat deleta, ut bilis secretio vel omnino nulla, vel admodum parca, ex necessitate evasisset; nullis tamen icteri indiciis sese ostendentibus. Ex quibus omnibus, bilis secretionem imminutam, ictero inducendo, haudquaquam esse parrem, certissime inferre licebit.

Sunt qui credunt, bilem majore quam solita copia in intestina delatam, partim per vasa resorberi, adeoque sanguini commistam, arquatos reddere, posse; neque enimvero, me judicante, aliquid vetat quin hujusmodi excretio aucta, causa proxima interdum habeatur, et eo magis, quod, quibusdam post emeticci vel cathartici fortioris operationem, supervenisse icterum, testantur Hoffmann et M'Lurg.

Licet vero huic opinioni in totum concedamus, attamen, ejusmodi casus rarius occurrere, imo etiam, hos medicorum attentione vix unquam egere, nemini negandum; et icterum, a bilis excretione quovis modo impedita, ipsaque
dein

dein in sanguinem circumeuntem resorptâ, semper fere pendere agnoscendum est.

Nunc restat, ut, quae in sanguinem bili pateat via, investigemus; neque enim de hâc, ut de tot aliis physiologiae partibus, inter medicos conventum est.

Nonnulli per poros biliarios in vénam cavam regurgitare; alii autem, vasis lymphaticis, quibus tum ductus tum cystis fellea ita copiose instruuntur, bilem absorberi, et per ea et ductum thoracicum in sanguinem revehi, opinantur. Qui sententiam illam tuentur, injectiones per hos poros in vénam cavam transfire, affirmant. Illustrissimus Haller dicit, “ Altera certissima anastomosis est “ ex ductibus biliariis in vénam cavam, quam “ clarissimi ante me viri viderunt, et mea experientia confirmant, uti vicissim ex vena cava “ mercurius in porum biliarium transit, aut “ gluten, ut vidi piscium, aut aqua.” “ Id

“ iter etiam morbi demonstrant, cum bilis ipsa
 “ in sanguinem frequenter redeat, quam ostendemus amarore integro, flavo tinctorio per
 “ universum corpus dominari.”

Injectiones quidem in venam cavam impulsas fuisse, inficias ibit nemo; attamen maximâ vi ad hoc efficiendum opus esse, afferit ipse Monro. Hic admodum illustris Halleri experimento, omni curâ saepius reiterato, ceram non modo in venam cavam, sed venam portarum quoque, intrasse; imo etiam, si minus violenter injectionem urgeret, hanc ceram cepisse, illam vero omnino vacuam, constanter invenit; adeoque Halleri injectionem venam portarum semper prius penetrasse, quam ad venam cavam devenerit, ei multo verisimilius visum est. Si vero, sanguinis circuitu jam suspenso, vix tandem propellantur injectiones, quo modo bilis regurgitans, vivo adhuc animali, non modo ad resistentiam supradictam, sed etiam circuitu multum adauertam,

superandam,

superandam, valeat, equidem omnino ignoro. Praeterea, antequam aliquid hujusmodi effici possit, sanguinis venae portarum circuitus, simulque bilis secretio, necessario interpellari videantur. Quid autem argumenta? quum ad experimenta luculentissima, omnique fide digna, decurrere liceat.

Monro noster, ductu choledocco ligato, plura animalia arquata reddidit, et etiamsi in horum quibusdam bilis ea accumulata esset quantitas, quae ductum distendit donec policem caperet; veruntamen nihilo facilius, vesiculam felleam comprimendo, bilem in venam cavam impellere potuit. Vel etiam, si vim comprimentem diutius adhibere perseveraret, vesiculam autclusus prius disruptit, quam bilis vel guttulam in sanguinem urgere posset.

Tali nititur fundamento regurgitationis doctrina: Ad alteram opinionem iustificiendam,
restat

restat (si iterum Monro citare liceat) ut aliud experimentum adducamus, quod omnem dubitationem penitus dirimere videtur. Is enim, jecoribus plurium animalium patefactis, ductum cujusque ligavit, quo tempore, ita non intumuerunt vasa lymphatica, ut aciem ex toto fugerunt; sed, paucis exinde diebus, abdomine iterum aperito, haec vasa, per totam hepatis et vesicae felleae superficiem numerosissima, liquore flavo turgabant, qui per incisionem detractus, omnia bilis indicia, tum quod ad saporem, tum quod ad colorē, ostendebant.

C A U S Ā E R E M O T Ā E.

Hae in praedisponentes, sive quae corpus morbo opportunum reddunt, et occasioales, quae in corpore jam proclivi morbum excitant, dividenda; et quo illarum actionis melius intelligatur

telligatur ratio, haud inepte forsan prius citabimus causas quae morbum ipsum inducere solent.

CAUSÆ OCCASIONALES.

Quoniam, ut supra dixi, cuvis obstaculo, bilém in intestina descendantem impedienti, maximâ ex parte, tribuenda aurigo, causas excitan tes admodum multifarias evasuras, luculentissime patebit. Imprimis ergo, aliquid vitii ductui ipsi inhaerens, nimirum “ductus communis ad “capillarem angustiam redactus, aut instar “chordae solidae coarctatus,” auctore Morgagni, inter causas, licet rariores, recensendi. Huc quoque referenda ductus choledochi constrictio spastica, quae, si unquam contingat, causa excitans haberi non nequit. Hanc autem existere minime adeo aperte constat, quin de eâ adhuc pluribus injectus sit scrupulus. Etiam si

enim

enim desiderandus ille Cullen admittere, alii
tamen eruditissimi hanc repudiare voluerunt :
Nec inter tantos viros tironi adimendae lites.

Illiū opinionis fautores hoc modo argumen-
tantur ; quamvis, aiunt hi, structura ductuum
muscularis demonstrari nequeat, attamen nil
contrarii exinde inferri debet ; quisnam enim
fibras musculares in tubulis semeniferis, vasis
lymphaticis, vel oculi iride, unquam cernere po-
tuit ? nemo tamen eas ibi existere dubitat. At-
que enimvero, ductum vi quādam musculari gau-
dere, perspicue constat ; nam quomodo aliter ex-
ponendus bilis ex ductu communi in vesiculam
ascensus ? His rite perpensis, quid prohibet quin
spasmus, huic ductui subiens, icterum inducat ?
Et nonne hoc admodum verisimile redditur,
quoniam aliquos, post magnam animi perturba-
tionem, subito corripere notatus fuit icterus ?
Et nonne, quod opium hisce saepius profuit,
idem indicare videtur ?

His

His autem ut respondeatur, adducunt alii, quod, licet fibris muscularibus non omnino careant, attamen his ita parcis ductus biliarii instruantur, ut tantâ vi contractionis, quantâ ad bilis transitum impediendum opus sit, vix ac ne vix quidem pollere possint; ureteribus enim, licet multo magis musculosis, spasmus subiens, urinae suppressionem efficere nunquam fere observatur.

Et quod ad icterum ex animi pathematis orum, alii sunt modi, quam spasmus ductui illatus, quibus iidem praestentur effectus.

imo, Quam spasmus obnoxius totus fit canalis alimentarius, et, quantum ad eos excitandos valeant affectus animi, omnibus innotuit; cuius vero exemplum habenda est hysteria. Annon igitur duodeni contractionem, ubi ductus penetrat, ad eundem coarctandum, vel ex toto intercludendum, sufficere, satis verisimile videtur? atque

eo

eo magis, quod Sydenham, “ Icterum qui gra-
“ datim et sponte decedit, saepe colicam hysteri-
“ cam excipere,” testatur; et De Haen quoque,
se “ in multis colica pictonum laborantibus ic-
“ terum vidisse,” affirmat.

2do, Animi pathemata, sanguinis ad externas
partes impetum minuendi, et eundem ad partes
internas augendi, virtute peculiari pollere no-
tantur; et quoniam, ubicunque augetur sangu-
nis quantitas, ibi copiosior necessario evadet se-
cretio, nihil vetat quin aliquando bilis, ob iram
copiosius secreta, in intestina deferatur, et, per
vasa lactea dein resorpta, flavedinem inducat.

3tio, Cum animi affectus vehementiores, cor-
poris munera insignem agitationem nunquam
non concitent, minime fidem superat, quin cal-
culos prius in vesiculâ existentes, in ductum
communem aliquando detrudere queant.

Neque

Neque enim, aiunt hi, aliquid pro illâ opinione demonstrat, opii vel aliarum rerum vi anti-spasmodicâ gaudentium, administratio; certissime enim hujusmodi medicamenta aequa, vel multo magis, prodeffent, si intestinis ac ductui choledocho inhaereret spasmus.

Hepatis affectiones fere omnes icterum saepius movisse, neminem quidem latet. Adeoque hujus visceris inflammatio, &c. apud Boerhaave, inter causas excitantes jure habentur; minime vero illius explicatio admittenda, qui de hepatide dicit: “ Bilis generationem, secretionem, “ excretionem, circulationem, actionem invertit, icterum producit;” quisquis enim, quae supra apud causam proximam adducantur, secum reputaverit, non tam ob laesam hepatis structuram, quam ob molem auctam, quâ ducus choledochus comprimatur, vel forsan ob ductum ipsum, inflammationem participantem,

adeoque capacitatem ejus multum coarctatam,
icterum excitari, haud aegre perspiciet.

Nec cuivis de hepatis aut partium vicinarum
structurâ, vel positione, jam certiori facto, quo]
hepatis ipsius, in eâ parte praesertim quâ con-
cavum est, vel glandularum lymphaticarum in
Gliffonii capsulâ sitarum, vel etiam pancreatis
schirrhous aut tumor, ductum communem com-
primere, et eosdem effectus producere queat,
modus intellectu erit difficilis.

Sic enim in gravidis, vel a tumente utero, vel
faecibus in colo intestino collectis, icterus inter-
dum oriri notatus fuit.

Huc quoque referendi omenti et mesenterii
tumores, necnon duodeni, a quâvis causâ orta,
distensio; in memoriâ enim habito, quam obli-
que per ejus tunicas penetret ductus, nemo cer-

te

tè negabit, quin ita distendi possit duodenum,
ut ductus orificium omnino occludatur.

Infantes recens nati arquati interdum fiunt,
quod meconio retento plerumque tribuendum;
hoc enim viscidum atque tenax, in duodeno tan-
tâ existere potest quantitate, ut bilis exitum om-
nino impedit.

Notandum vero, quod aliquando flavedine
correpti fuerint infantes, dum faeces alvinae bi-
lis absentiam non modo non indicârunt, sed vel
multo praeter solitum flaviores, sive virides, eva-
serunt. Haec autem, ni fallor, icteri est ea spe-
cies, quae bilis excretionem auctam in causam
proximam sibi vindicat.

Hic loci considerandæ, quæ in ductibus bili-
ariis sitæ, obstrunctiones, bilis excretionem im-
pediant. Inter has vero plerumque annumerata
fuit bilis ipsa, quæ, ob remoram in cystide ni-
miam,

miam, adeo tenax interdum evadit, ut per duc-
tus aegre transeat, et iter ad intestina obliquum
nequaquam penetrare possit. Van Swieten se-
talem casum vidisse affirmat: “Quandoque vidi
“ bilem,” ait ille, “instar tenacis glutinis co-
“ haerentem, vomitu redditam fuisse, nunquam
“ postea redeunte ictero.”

Causam vero longe frequentiorem esse calcu-
los, in vesicâ felleâ natos, ex observationibus
numerofissimis, inter omnes consentitur. De ha-
rum concretionum formatione nihil certi con-
stat; quod autem mihi veri simillimum videtur,
id postea, cum de causis praedisponentibus trac-
temus, in medium proferemus. Qualitates ve-
ro earum, et modum quo icterum induant, in-
terim explicare praestabit.

Calculi biliarii, quoad magnitudinem, figuram,
&c. maxime inter se discrepant; unum memo-
ravit Morgagni “qui cystim felleam non modo
“ implevit,

“ implevit, sed etiam admodum distensit, et ali.
 “ um semiovō gallinaceo aequantem, quosdam
 “ autem adeo minutos, ut in cysti felleā cujus-
 “ dām gladiatoriī 3646 reperti sunt calculi.”
 Hic quoque animadvertis, “ globum calculosum
 “ 3ijss ponderantem, qui ex cyste nihil aliud in-
 “ cludente detractus, in 60 minores calculos ob-
 “ scure flavos, friabiles, singulos pentraedros, et
 “ scrupulum ponderis aequantes, descissit.”

Hae concretiones minus recte calculi deno-
 minantur; nihil enim lapidosi iis inest. Gustui
 sunt perquam amarae; quaedam exterius crys-
 tallorum, spermatis ceti instar, prae se ferunt spe-
 ciem; frequentius autem opacae, fragiles, et ad
 inflammationem aptae, figurae aliquando rotun-
 dae, saepius vero angulofae, reperiuntur; sectae
 aliae nucleos, aliae autem nullos, exhibent.

Concretiones hujusmodi icterum minime pro-
 ducturas, nisi bilis in intestina iter impedi-
 rint;

rint; adeoque, dum cystidi vel etiam ductui cystico inhaereant, nisi eâ magnitudine fuerint quae ductum hepaticum quoque comprimat, hunc effectum vix daturas, satis constabit. Si autem, ob validam animi aut corporis commotionem, vel aliam quamvis causam, calculus in ductum communem protrudatur; quomodo propter hujus, ubi intestinum intrat, coarctationem subitam, ibi detineatur, viam occludat, et sic causa eyadat, omnibus facillime patebit.

Quoniam vero his calculis angulosa, et omnino irregularis, plerumque adfit forma, etiam si, initio forsan eam posituram adeptae fuerint, quae bilis iter penitus occludat, et icterum inducat; attamen eorum situs, neque enim, eliminatis ipsis, adeo mutari potest, ut bilis transitum liberum ad tempus iterum finat, donec, sede rursus mutata, ductus oppilationem denuo efficiat, et icterum de integrō inducat: Si autem hae positurae saepius alternaverint, icterum quasi periodicum

dicum exhibebunt, atque hoc modo fortasse explicanda ea icteri species, quae, utpote crebro occurrens, nullis tamen calculis eliminatis, spasmo pendere putabatur.

Animi pathemata, ductus aut duodeni spasmum inducendo, vel calculos detrudendo, vel etiam bilis secretionem augendo, icterum movere valent.

Huc quoque recensenda occurrunt emetica et cathartica draistica, quae, bilis secretionem nimis augendo, auriginem inducere notantur.

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Ut causæ adeo multiplices, et inter se quam maxime discrepantes, hunc morbum excitare possunt, eae quoque, quae corpus opportunum reddunt,

reddunt, quantum de iis adhuc notum, aequae variae reperientur.

Imprimis autem, quoties hepār schirrhosum inducat liquoris fermentati usus immodicus, nemo est quin saepius observaverit; et quoniam hujus visceris non schirrhos tantum, sed plures quoque affectiones, icterum inducere soleant, causa praedisponens merito habetur ebrietatis consuetudo.

Et cum in regionibus calidis, e. g. Indiâ Orientali, ad hepatis affectiones adeo insignis notatur proclivitas, inter causas praedisponentes recte forsan annumeratur calor; eoque magis, quod alio quoque modo nocere videtur; bilis enim secretio et excretio aucta icterum interdum inducunt; quoties vero hae in regionibus ac tempestatibus calidis accidunt, neminem certe latet.

Quod

Quod ad spasmum attinet, sive ductui ipsi, sive intestinis insit; quicquid mobilitati nimiae faveat, ad hujus accessionem proclivem aliquem facturum videretur; Sydenham enim, colicam hysterica micterum aliquando excitare, affirmat.

Causas calculorum formationi faventes, maximâ ex parte, forsan ignoramus. Quoniam vero plures, nec parvi nominis, auctores, se eos in proiectioribus saepius vidisse, asseverent, quid vetat, quin iis aliquid fidei adhibeamus? Hoffmann scribit, “rarius in hominibus florentis aetatis, frequentius vero in senibus, atque in foeminis crebrius quam in viris, reperitur.” Van Swieten de hujusmodi ictero dicit, “adultos et in senium jam vergentes frequentius corripit, et praecipue quidem illos, qui diuturno moerore afflitti, vel et memores iras diu noctuque sub pectore versant; omnium maximum sedentariam vitam agentes, hinc literatis frequens morbus.” Haller “frequenter cal-

“ culos vesicae felleae in reis diu carceri inclusis,” reperit.

Ex quibus omnibus, et hoc praecipue, exemplis, nonne eos, qui vitam desidem degunt, vel animi pathematis ingratis premuntur, calculorum formationi quodammodo esse procliviores, omnino verisimile videtur? Et fortasse hanc doctrinam quodammodo confirmat Van Swieten, qui dicit, “ bilis enim retenta satis cito calculos producit, quod et observavi in bile, quam sponte in vase vitro ut putresceret reliqueram; in fundo enim vasis grumos calculos inveni.”

Victus quoque siccior, si ex analogia quidquam repetere liceat, calculorum formationi aliquatenus favere videretur; hujusmodi enim concretiones saepissime tempore hyemali, cum tali cibo potissimum victitant; rarius vero aestate,

te; cum recens gramen pascuntur boves, iis adesse, plurium observata confirmant.

Siquidem bilis nimis spissa inter causas excitantes quoque annumerata fuit, quicquid ejus in cystide felleâ remoram facebat, et partis tenuioris resorptionem adjuvet, causa praedispicens necessario evadet; adeoque Van Swieten, “ hanc literatis sedentariam vitam degentibus haud infreque[n]ter contingere,” affirmat. Et insuper Galenus, “ vesicam felleam, id quod in vesicâ urinariâ a retentâ nimis diu urinâ, obseratur, quasi paralyticam fieri, nec commode de posse, suarum fibrarum ope, bilem jam spissiorem exprimere,” notavit.

Secundum celeb. Boerhaave, febres intermitentes, cortice Peruviano premature repressas, saepius excipit icterus.

Quid bonum illum senem ad hanc opinionem
formandam

formandam induxit, nisi fortasse huic praestantissimo remedio, quae morbo ipsi potius tribuenda erant, vitia objecisset, equidem penitus ignoro. Hodie enim temporis, vix supereft medicus, qui ab hujus medicaminis usu tales effetus unquam notavit. Ego saltem, licet in regione natus, ubi inter morborum frequentissimos jure habentur febres intermittentes, et cortex quam primum exhiberi solet, aliquid hujusmodi nunquam observavi.

D I A G N O S I S.

Si equidem chartulam amplificare expeterem, hic loci modum, quo icterus a chlorosi, vel febre flavâ Occidentali, vel etiam flavedine ex morsu venenato oriundâ, dignoscatur, dicerem; hae vero, praeter chlorosin, tum indole, tum signis, ab ictero ita penitus distant, ut diagnosis, in hac regione

regione saltem, omnino supervacanea evaderet ; et, quod ad illam quoque, non defunt signa, quibus ab ictero nunquam non facillime dignoscatur.

Imprimis, cum chlorosis foeminis cuiusdam aetatis fere propria videtur ; si aegri vel aetas, vel certius si sexus minus convenerit, medicus de morbi naturâ hallucinari nequit. Vel facto etiam, quod sexus vel aetas ii sint, qui chlorosi maxime sunt proclives ; attamen “ corporis tu-
“ more molli,” &c. faecum albidarum, urinae rubrae, et oculorum flavedinis absentiâ, chlorosis ab ictero certissime discernetur.

Omissis igitur, utpote supervacaneis, omnibus aliis, quae ad icterum ab aliis morbis dignoscendum adduci possent, ad indicia, quibus variae ipsius species inter se internoscantur, exploranda animum potius advertam. Quisquis enim secum reputaverit, quot et quam diversae eum
inducere

inducere valeant causae, cum doct. Van Swieten exclamabit, “ quam varia quam multiplex sit “ icteri idea, et quod idem nomine morbus, a “ diversissimis producatur causis; quarum ta-“ men cognitio accurata tantam lucem adfert “ curationi instituendae; uti et ad formandam “ prognosin circa facilem vel difficilem, possibi-“ lem vel impossibilem, icteri sanationem.”

In ictero a laesione organicâ, scilicet ductus coarctatione aut ossificatione, vel hepatis, partiumve vicinarum schirrho, pendente, hypochondrii dolor vel nullus, vel lenior et magis obtusus ac diuturnus, plerumque evadit; flavedo semel adortâ raro resolvitur, nec per paroxysmos reddit, sed ab initio ingravescere perstat; dyspepsia insignior, et cachexia generalis, vel hydrops, denique eum comitantur.

Species sunt quaedam, nempe a graviditate, alvi obstipatione, hepatitide, colicâ variâ, vel
bile

bile nimiâ in intestina delatâ, et exinde resorptâ, originem ducentes, quarum causae adeo manifestae sunt, ut eas hic loci omnino praeteream.

Reliquae species, a calculis, scilicet, bile viscidâ aut spasmo pendentes, aegrius forsan internoscentur. In harum autem primâ, morbus per vices plerumque accedit, et illi, p[ro]ae caeteris, saepius adest pyrexia, vomitus, et dolor epigastrii, praecipue post pastum, intensus; et, sub morbi finem, saepe concretiones biliosae inter faeces dejiciuntur.

In ictero a bile viscidâ oriundo, licet interdum per vices, icteri calculosi instar, invadat, attamen singulis paroxysmis pyrexia saepius ex toto deest, minus adest doloris, et potius gravitatis in epigastro sensus; neque calculorum dejectio morbi solutionem unquam comitatur. Hic vero notandum, quod neque hoc signum vel in ictero calculoso semper occurrit.

Icterus

Icterus spasmodicus quoque dolore omnino fere caret, et quo haec a specie priori rite diagnoscatur, causam excitantem, et sexum et temperamentum aegroti, novisse, semper multum jubarit. Si enim hysteriae, vel aliis morbis spasmodicis, vel graviori mentis affectui, supervenierit icterus, hunc spasmō tribuere plerumque licet.

P R O G N O S I S.

Quantum a caufarum diversitate semper necessario pendebit haec, vix observare opus. Si laesio organica pro caufâ habeatur, morbi solutionem felicem vix sperare oportebit.

Quod ad icterum a calculis oriundum, nisi aegrotus annis vel morbo infirmatus fuerit, existum feliciorem plerumque denunciare licebit; hoc vero multo certius, si gravidati, meconio retento,

Tetento, spasmo, vel excretioni nimiae, tribuendus sit.

Cum morborum aliorum, e. g. hepatidis, colicæ, hysteriae, &c. signum fuerit, non quidem de ictero, sed de morbo primario, formanda erit prognosia.

S Y M P T O M A T U M R A T I O.

Languor universalis, et pruritus, a bile, nervoso more inolito afficiente, procedunt.

Dolor hypochondrii, calculi irritationi plerunque debetur.

Cutis ariditas, a deficiente perspiratione plane exoritur.

Dyspnoea, anxietas, vomitus, &c. a se se invicem pendere videntur.

Dyspnoea ab hypochondrii dolore proficietur ; hoc enim plenâ inspiratione adaucto, quo minus liberum spiritum trahamus, instinctu quodam monemur. Anxietas ex hâc caufâ praeceipue originem dicit ; sanguinis enim mutatio in pulmone salutaris, simulque forsan ejus transmissio aliquatenus impedita, hujusmodi oppressionem infandam, ad cordis scrobiculum, inducere possunt. Ad hoc quoque effectum danum, haud parum confert ventriculus, crudo cibo, vel aëre ob digestionem pravam extricato, dissentus, qui, et ipse sensum molestum dabit, et mole suâ diaphragmatis descensum impediet. Vomitus, partim nexui illi mirando ventriculum inter et alia cuncta abdominis viscera, partim vero huic ipso male se habenti, tribuendus.

Flavido universalis, bili sanguinis fero permis-
tae debetur ; unde autem in oculis, prae caete-
ris, insignior videatur, satis in aprico extat ratio.
Bilis enim ipsa, quippe quae per sanguinis fero-

sitatem

sitatem pariter diffusa, ad omnes corporis partes peraeque defertur; sed, propter illorum tunicas tenues, simulque exilia, quae sanguinem rubrum excludunt, vafa, ibi citius sese semper manifestabit. Urinae quoque, quae ex sanguinis ferocitate praecipue conficitur, clare observatur flavedo. Ubi cunque autem, vel vasorum rubrorum copia, id quod in labiis sit, vel cutis adfuerint crassior, ibi obscurior semper reperietur flavedo.

Morbo jam inveterascente, bilis vel internam glandularum fabricam penetrat; quam ratione semen, saliva, &c. amaritudine et flavedine tandem inficiuntur; quapropter autem mammorum duntaxat structura, vitium generale effugere queat, me inscium agnosco.

Visus depravatus, et cerebri flavedo, a bile oculorum humores atque corneam, et cerebrum intimum, pervadente, oriuntur. Verum, ob vasorum

forum hisce inservientium exilitatem, bilis tinctura, non nisi in icteris pertinacissimis, ubi eorum laxitas et debilitas adsunt insignes, vel sanguinis fortasse crasis quodammodo deletur, huc usque pervadit.

Foeces albidae, et alvus dura, bile absente, quae huic stimulum, et illis colorem, impertiri solebat, explicandae.

Diarrhoeae interdum observatae rationem reddere nescio; nisi forsitan haec quoque eidem causae debeatur; anne enim cibos, ob pravam digestionem, aequo diutius in intestinis commoratos, eam acrimoniam adepturos, ut intestina nimis stimulent, absimile videtur?

INDICA.

INDICATIONES MEDENDI

Sunt duplices,

1mo, Causas remotas amovere.

2do, Symptomata molestiora mitigare.

Cause tot variae, remediis aequi variis, amovendae. Imprimis ergo, si ductus, pancreatis, glandularum lymphaticarum, vel hepatis, laesione organicâ, oriatur icterus, ut aliquid remedium multum profuturum sit, magnopere vereor. Remediorum, vi obstructionis dirimendae gaudentium, primarium merito habetur *mercurius*; et licet mihi, ut ejus, in hepatis schirrho, administrationem faustum compererem, nunquam contigerit; attamen eo imprimis utendum est, utpote

utpote qui maximum beneficium pollicetur,
omnium id genus quae hactenus nota fuerint;
et quo maturius adhibitus fuerit, eo certius
quicquid utilis ei insit, obtinebitur. Si enim
obstructio diuturnior fuerit, monente Gregory
ingenioso, haud absimile erit, quin vasorum ca-
vitas tandem deleatur, adeoque remedia, quan-
tumvis praestantia, frustra adhibeantur.

Cicuta, ob hujusmodi vim, a quibusdam mul-
tum effertur; atque, etiamsi eas virtutes egre-
gias, quas huic ascripsit medicus Vindobonien-
sis Stoerk, minime possideat; attamen, quoniam
ipse, ni admodum fallor, ejus, in glandularum
aliarum affectionibus, virtutem quandam saepius
observaverim, ejus periculum semper facien-
dum, et haud inepte hujus, et mercurii conjun-
geretur administratio.

Sunt qui, *crystallis tartari* vim obstructionis
solvendae insignem inesse, sibi persuasissimum
habent;

habent ; necne vero aliquomodo deobstruentes, nisi quatenus laxantes, evadant, experientâ forsan adhuc comprobandum restat ; sed, quoniam lene catharticum, commodum atque tutum semper praebeant, medicorum attentionem certe merentur.

In ictero, spasmo sive ductûs sive intestinorum oriundo, a remediis antispasmodicis, *mofcho*, scilicet, *castoreo*, *foetidis*, *aethere*, *opio*, &c. hoc vero praecipue, plurimum levaminis accipiatur.

Aurigo, graviditate faecum accumulatione, vel meconio retento, prognata, remediis laxantibus tractanda erit ; horum vero mitissima gravidis et infantibus administrare oportebit.

Si bilis viscida ieterum excitaverit, haec remediis emeticis et catharticis, quae ductum emulgeant,

geant, et bilis secretionem adaugeant, optime exprimetur.

Calculos dupli modo amovere, solvendo nimirum, vel mechanice ejiciendo, conati sunt medici. Ad solutionem efficiendam, plurima laudata fuerunt remedia; horum vero nonnulla, utpote omnino futilia, hic ex toto praetermittenda.

Medicamenta vero solventia quod attinet; quisquis secum reputaverit, quod, antequam ad calculos ipsos devenerint, totam massam sanguinis, et quidem totum corpus, necessario percurrentum est, is facile perspiciet, horum omnium effectus valde fore exiguos, atque incertos.

Boerhaave, hypothesi suae inservire cupiens, viribus *saponis* solventibus multum tribuere voluit; hic vero ictero minime convenire videtur; omisso enim, quod huic ac cunctis aliis hujusmodi

modi remediis eadem objicienda restant; cum talis sit ejus constitutio, ut acidis quibusvis in partes suas componentes illico redigatur, et cum in ictericorum ventriculis aliquid plerumque insit acoris, in elementa pristina necessario resolvetur; quo fit ut in ventriculo, jamjam nimis gravato, olei rancidi et concoctu difficillimi extricetur quantitas, et adeo ingravescat dyspepsia; dum altera saponis pars, acido jam conjuncta, remedium a sapone quam maxime diversum, sal medius scilicet, evadat. Atque profecto, si quid unquam profuit sapo, id ex alkali ejus, non calculum solvente, sed ductus orificium emulgente, et acorem quoque forbente, advenire, et ex hoc puro, quam cum oleo commisto, potius accessurum, mihi fatis verisimile videtur.

Alterum Boerhaavii remedium est, viatus ex herbis confectus; et quidem, licet hic subsidio haud ita valenti sit, attamen quoniam plures bene meriti auctores, eum saepius profuisse attestantur;

tantur; et praeterea calculi hujusmodi boves
tum praecipue infestant, cum herbis minus pas-
cuntur; quid vetat quin, talem victum arquatis,
et iis praesertim qui diathesin quasi ictericam
contraxerint, si modo remediis idoneis inflationi
et fermentationi obstare caverint, utilē fore
credamus? Atque enimvero, si vitam sedenta-
riam horum formationi aliquid conferre conce-
datur, agitatio modica ipsorum solutioni favere
appareret. In universum vero, omnia remedia,
ad calculos solvendos proposita, admodum dubia
et debilia videntur.

E remediis calculorum expulsioni faventi-
bus, praecipua sunt *emetica* et *cathartica*; quo-
rum utraque, illa autem imprimis, vi adeo insig-
ni bilis secretionem augendi, pollut, ut huic
confilio explendo optime accommodata videantur.
Quoniam vero vomitionis actio ipsa, toti corpo-
ri, et partibus potissimum diaphragmati vicinis,
adeo vehementi sit stimulo, ea caute adhibenda.

Ubicunque

Ubicunque igitur urgeat dolor, vel aeger plethoricus sit, sanguinem prius mittere, quo inflammationi obstetur, et emetica vel mitiora, vel nulla, praecipere juvabit; quoniam horum actio calculum ita non eliminaret, ut eum constrictorem potius redderet; et longe tutius opium, balneum tepidum, hypochondrii fatus, et aquae tepidae lotiones largas, praecipiemus; hae vero, ob hepatis et coli vicinitatem, quasi ad partem ipsam applicatio habenda.

Cathartica quoque, ductum emulgendo, calculos eliminare valent; sed eorum administratio eandem fere attentionem, ac emeticorum, sibi vindicat.

Celeberrimus et peringeniosus ille Petit, alium calculos educendi, vesiculae felleae lithotomiâ, modum excogitavit; quantumvis autem speciosi prae se ferat hic, re ipsâ exerceri vix unquam oportet; non modo enim desunt, calculorum in

vesicâ

vesicâ existentium, indicia certa; sed fac etiam ea adesse, tamen operatio ipsa non sine summo discrimine suscipiteretur; nisi enim vesicula quovis casu peritonaeo accreverit, quod nunquam pro certo praedici potest, aër abdominis cavitati irrueret; hujus vero periculum neminem latet.

Icteri a bile nimiâ in intestina delatâ orti, nulla fere medicamenta, nisi diluentia mitissima, &c. postulabunt.

Altera indicatio ad symptomata sublevanda spectat, quorum praecipua sunt, hypochondrii dolor, vomitus, concoctio prava, et alvi adstric-tio. Cum dolor adsit ingens, praemissa, si opus fuerit venaesectione, fatus hypochondrii, et opium felicissime adhibebuntur; neque enim hoc dolorem solummodo levabit, sed irritationem, adeoque contractionem, minuendo, calculi descensum expediet. Vomitus etiam, utpote nexui ventriculum inter et hepar, partim imputandus, huic quoque

quoque remedio saepissime cedet, eoquē certius, si epigastrio simul adhibeantur fotus, vel rube-
facentia. Si quando autem ventriculi ipsius af-
fectioni potius ascribendus fuerit vomitus, illius
sublevatio hunc plerumque auferet. Alvi tor-
por et prava concoctio a bile absente plane pro-
cedunt; quibus ut obstant, satis quidem spe-
ciose, alii bilem bovinam, alii vero cujusvis ama-
ri infusum, hujus loco substituere proposuerunt;
sed laxativum aliquod mite, rheum, scilicet, qui,
quā amarus, intestinorum tonum adaugeat, vel
magnesiam ustam, quae acorem forbeat, vel u-
trumque conjunctum usitatius adhibent medici.

T A N T U M.